

Innhold

Forord	9
Veiledning til lesere	11
DEL 1	
INTRODUKSJON	17
Kapittel 1	
Hvorfor denne boka?	19
Nødvendigheten av «den sterke mann»?	21
En universell ledelsesmodell?	23
Lysgaard og Thorsrud – to tilnærminger i tidlig norsk arbeidslivsforskning	25
En modell for å studere makt i norsk arbeidsliv	27
En kategorisering av styringsregimer som er i bruk i dagens arbeidsliv	32
Oppsummering – former for opposisjon i arbeidslivet	35
Kapittel 2	
Hva er arbeid?	39
Tidslinjer i forståelsen av kjennetegn ved arbeidet	40
Mot en industriell forståelse av arbeid (1900-1930)	43
Human Relations og samarbeidsforsøkene i industrien (1930-1950)	45
Fra lønnsarbeid til selvrealisering (1950-1980)	46
Teknologiutvikling som drivkraft for kontinuerlig omstilling av arbeidet	48
Industriutvikling og samfunnsformasjon	49
Koblingen mellom utdanning, arbeid og velferd	51
Fordelingen av arbeid	53
Arbeid, makt og opposisjon – oppsummering	56

DEL 2
MAKTFORSKYVNINGER UNDER INDUSTRIALISERINGEN 59

Kapittel 3

I klassekampens tidsvindu (1850-1935) 61

Introduksjon 61

Arbeidspørsmålet 62

Moderniseringen av økonomien 64

Moderniseringen av politikken 66

Politiseringen av arbeidslivet 67

På søk etter en internasjonal forankring – Moskvotesene 71

To klasser – to politiske allianser 73

Arbeidsfredskommisjonen i 1930 75

Interessemotsetningenes grensesnitt – Hovedavtalen i 1935 79

Om makt og opposisjon i klassekampens tidsvindu 81

Om organisasjon og ledelse i klassekampens tidsvindu 85

Kapittel 4

I det sosialdemokratiske tidsvinduet (1935/1945-1980) 89

Ideer om økonomisk demokrati 90

Forsøk på modernisering av politikken – «den korporative kanal» 93

Fra rasjonalisering og Taylor til samarbeid og Thorsrud 95

Fra økonomisk demokrati til industrielt demokrati – samarbeidsforsøkene 99

Interne motsetninger på arbeidstakersiden 100

Revisjonen av Hovedavtalen i 1966 – medbestemmelse og medvirkning 102

Bedriftsdemokrati ved lov eller avtale? 105

Velferdsstaten i det økonomiske systemet 107

Ansattes representasjon i virksomhetens styre – aksjeloven av 1972 108

Fra arbeidervern til arbeidsmiljø 111

Om makt og opposisjon i sosialdemokratiets tidsvindu 115

Om organisasjon og ledelse i sosialdemokratiets tidsvindu 118

Kapittel 5

Den nye markedsliberalismens tidsvindu (1980-) 121

Økonomiske svingninger 123

Solidaritetsalternativet – samarbeidsløsning av liberalismens problem 124

Liberaliseringen av arbeidslivet etter Solidaritetsalternativet 130

Corporate Governance (CG) – eierstyring 132

New Public Management (NPM) – nye styringsformer i statlig virksomhet ... 136

New Public Management i det norske arbeidslivet 138

Om makt og opposisjon i liberalismens tidsvindu 145

Om organisasjon og ledelse i liberalismens tidsvindu 148

DEL 3

MAKT OG OPPOSISJON – ORGANISASJON OG LEDELSE I DAGENS

ARBEIDSLIV 151

Kapittel 6

Partssamarbeid, organisasjon og ledelse i norsk arbeidsliv 153

Ideologiske strømmer og styringsregimer i arbeidslivet 154

Fortellingen om den norske arbeidslivsmodellen 155

Trepartssamarbeidets betydning for styring, ledelse og organisasjon 157

Topartssamarbeid på arbeidsplassene 159

Medvirkning i arbeidslivet 162

Bred medvirkning – et utydelig begrep i arbeidslivet 164

Medbestemmelse – det tredje bedriftsdemokratiske kjernebegrepet 166

Demokrati, tillit og forutsigbarhet i organisasjon og ledelse 168

Bedriftsdemokratiets tilstand etter 40 år med ny markedsliberalisme 171

Institusjonelle betingelser for organisasjon og ledelse 175

Kapittel 7

Styringsregimer i det norske arbeidslivet i 2020 179

Kategoriseringen i fire regimer 179

Medbestemmelse som styringsregime 182

Medvirkning som styringsregime 184

Standardisering og kontroll som styringsregime 185

Lojalitet og forpliktelse som styringsregime 188

Arbeidstakernes opplevelser av de fire styringsregimene i 2018 190

Sammenhengene mellom de fire styringsregimene 192

Variasjoner i styringsregimer 194

Styring og ledelsesformer i ulike typer statlige virksomheter 195

Sammenheng mellom styringsregimer og ansattes opplevde innflytelse 197

Om organisasjon og ledelse i de fire styringsregimene – oppsummering 199

Kapittel 8

Ni kjennetegn ved makt og opposisjon i arbeidslivet 201

Mening, makt og opposisjon 202

Interesser, frihet og likhet 205

Aktørene 208

Handlingsaspektet 211

Organiseringsaspektet 215

Konstitusjonsaspektet – formalisering av relasjoner 218

Legitimitetsaspektet 221

Institusjonsaspektet 224

Resultataspektet 226

Makt og opposisjon i de fire styringsregimene – oppsummering 229

Kapittel 9

Makt og opposisjon i liberalismens tidsvindu 233

Makt og opposisjon i det sosialdemokratiske tidsvinduet 234

Liberalismen og topartssamarbeid i en virksomhet 237

Omorganiseringen av statlig sektor 239

Makt, opposisjon og bedriftsdemokrati – epilog 241

Litteratur 245

Stikkord 255